

LANDBRUKSPLAN

I

RENNEBU KOMMUNE 2018 – 2022

Bruksutbygging – bruk av tre

Aktivt landbruk

Gjerding

Bygdenæring – ysteri Jelsetra

Aktivt skogbruk

Bruk av utmarksbeite

Rekruttering – nettverk

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	3
1.1	Hvorfor landbruksplan.....	3
1.2	Arbeidsgruppe.....	4
1.3	Arbeidsmetode.....	4
2.0	Visjon og mål	5
3.0	Landbruket i Rennebu	6
3.1	Sysselsetting.....	6
3.2	Landbruksproduksjon - i fjellbygda Rennebu.....	6
3.3	Verdiskaping – tallfesting.....	7
	Verdiskaping jordbruket.....	7
	Verdiskaping i skog og trenæring.....	8
	Verdiskaping i gårdsbasert tilleggsnæring.....	9
	Status og utviklingstrekk.....	10
4.0	Hovedsatsingsområder	14
4.1	Melkeproduksjon.....	14
4.2	Sauепroduksjon.....	15
4.3	Kjøttproduksjon, storfe.....	16
4.4	Rekruttering.....	17
4.5	Skogbruk.....	18
4.6	Bygdenæring.....	19
4.7	Utmarksressursene.....	20
4.8	Aktivt landbruk.....	22
5.0	Sluttord	23
	Vedlegg	24
	Tabell som viser verdiskapingen (bruttoproduktet) fra landbruket 2015.....	24
	Tabell som viser prosentvis endring i verdiskaping fra 2010 – 2015.....	25
	Verdiskaping fra melkeproduksjon ST.....	25
	Verdiskaping fra saueproduksjon i ST.....	25
	Verdiskaping fra ammekuproduksjon.....	26
	Verdiskaping fra svinehold, egg, fjørfeproduksjon.....	26
	Sysselsetting i jordbruket i 2010/2015.....	26
	Verdiskaping per årsverk i jordbruket.....	26
	Tømmerverdi i mill per kommune.....	27
	Verdiskaping og sysselsetting fra tilleggsnæring, 2015.....	27
	Sysselsettingsvirkninger i landbruket.....	28
	Andel av sysselsatte i all landbruksbasert virksomhet i prosent av totalt sysselsatt i kommunen.....	28

1.0 Innledning

Dette er tredje landbruksplan som er utarbeidet i Rennebu. Den første planen var fra 2000 og den andre landbruksplanen «Rennebu pluss» kom i 2004. I 2012 ble landbruket delvis innarbeidet i strategi og næringsplan. Det er nå ønskelig å utarbeide en egen landbruksplan da landbruket er ei svært viktig næring for Rennebu kommune.

Landbruksplanen inneholder en kort statusdel der statistikk er lagt inn i faktabokser for hvert hovedtema. Det er fastsatt mål for utviklingen i landbruket. Det er fokusert på melkeproduksjon, saueproduksjon, kjøttproduksjon storfe, rekruttering, skogbruket, aktivt landbruk, bygdenæring og utmarksressursene.

1.1 Hvorfor landbruksplan

Utvalg for miljø, teknikk og landbruk vedtok i 2016 at det skulle settes ned ei arbeidsgruppe for å lage en ny landbruksplan. Denne planen skal ha status som temaplan, et styringsdokument/fagplan for landbruket. Sysselsettingseffekten og verdiskapingen som landbruket bidrar med er av en slik størrelse at denne næringen bør ha en egen plan som løfter landbruket opp og fram.

Målet er at landbruksplanen skal ha nytteverdi på flere måter. Den skal gi informasjon om status og utvikling i landbruksnæringen. Den skal fokusere på muligheter innenfor landbruks- og bygdenæring. Fokusere på aktivitet og nye tiltak. Samt bidra til at landbruksnæringens interesser settes i et samfunnsmessig perspektiv.

Stortingsmelding om landbruks- og matpolitikken nr 9 (2011-2012), Velkommen til bords, har hovedfokus på at matproduksjon skal øke i takt med befolkningsøkningen. Produksjonen skal økes med 20% innen 2030. Et sterkt jordvern og politikk som utnytter jordbruksarealene er en forutsetning for å nå målet.

Stortingsmelding om landbruks- og matpolitikken nr 11 (2016-2017), Endring og utvikling, har fokus på fremtidsrettet jordbruksproduksjon. Der er det ønskelig med landbruk over hele landet.

Landbruksplanen har først og fremst fokus på Rennebu sitt handlingsrom og tiltak for landbruket i kommunen.

1.2 Arbeidsgruppe

Arbeidet ble igangsatt av utvalg for miljø, teknikk og landbruk i sak 10/16. Det ble det nedsatt ei arbeidsgruppe bestående av;

2 representant fra MTL

- leder: Per Arild Torsen , leder
- nestleder: Arve E. Withbro, nestleder

Rennebu bondelag, Lillian Toset

Rennebu bonde og småbrukarlag, Steinar Vatne

Rennebu sau og geit, Jon Kvam

Rennebu produsentlag, Stig Kristiansen

Rennebu bygdekvinnelag, Tora Husan

Morgendagens Rennebu, landbruksgruppa, Knut Berntsen

Bonde så klart, Solveig Løwø Kvam

Rennebu og Oppdal skogeierlag, Nils Petter Gundersen

Administrasjon deltar i utvalget med 1 representant som stiller som sekretær, Evy-Ann Ulfnes.

1.3 Arbeidsmetode

Det er gjennomført 8 møter i arbeidsgruppen og en inspirasjonsdag. Fylkesmannens avdeling for landbruk og bygdeutvikling har deltatt på møter og vært behjelpelig under inspirasjonsdagen med kafèdialog.

Den nye landbruksplanen har med seg elementer fra kommuneplanen og beiteplan. Det er også fokus på fjellbonden i det grønne skiftet.

Utdrag fra kommuneplanen:

- Tilrettelegge for at jordbruk, skogbruk og reindrift kan utvikle seg som næring og stimulere til næringsvirksomhet basert på lokale råvarer og kultur
- Rennebu skal framstå som en attraktiv hyttekommune. Hyttenæringen skal videreutvikles som en næringsressurs for lokalsamfunnet. Utbyggingen må foregå i balanse med primærnæringenes utnyttelse av utmarksområdene
- Arbeide aktivt for å utvikle og samordne turisme og friluftslivstilbudet

Utdrag fra beiteplanen

- Arealforvaltning - i arealforvaltningen vil bl.a. en fortetting av eksisterende hyttefelt, fremfor å spre nye hyttefelt utover, bidra til å redusere den totale belastningen for beiteinteressene.
 - Vegetasjonskartlegging (nykartlegging)
 - Restaurere/utnytte gamle beiter
 - Sambeiting ku og sau
 - Gjerder og gjerdeutfordringer
 - Rovdyr og rovdyrta
 - Gjerde mot jernbane og gjerde mot E6 og fylkesveier
- Kommunestyret vedtok at beiteplanen skal benyttes aktivt i saker der beitebruk er relevant.

2.0 Visjon og mål

Visjonen i denne planen er videreført fra planen i 2004, mens målene er noe justert. Det er viktig å lage en plan som setter mål. Mål virker hvis vi tar ansvar sammen.

Visjon

Livsglede og verdiskaping

Mål

1. Aktivt landbruk
2. Attraktive grender
3. Levende kulturlandskap
4. Rekruttering

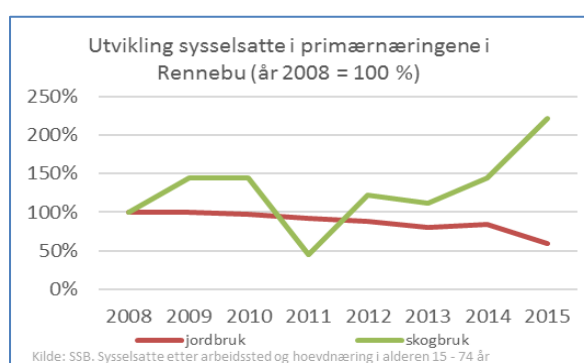
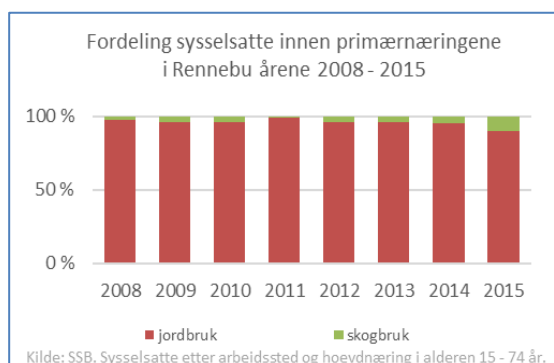

Eian fellesbeite, Nerskogen

3.0 Landbruket i Rennebu

3.1 Sysselsetting

Landbruket er en betydningsfull næring i Rennebu både når det gjelder økonomisk verdiskaping og sysselsetting. I 2015 er 18,1% av total sysselsettingen innenfor primærleddet. I personer er det 178 sysselsatte innenfor jordbruk og 20 sysselsatte innenfor skog. Ser man på andel sysselsatte i all landbruksbasert virksomhet i prosent av totalt sysselsatte i kommunen er den på 31 %. I antall personer er dette (jord- og skogbruksrelatert) 342 personer. Rennebu ligger på delt 5 plass i Trøndelag som har flest landbruksrelaterte arbeidsplasser.

Utvikling

I 2008 var antall sysselsatte i landbruket 309 stykker. I 2015 var antall sysselsatte redusert til 198 personer, noe som er en reduksjon på 35% på 7 år.

3.2 Landbruksproduksjon - i fjellbygda Rennebu

Markdag; juni 17 Utmarksbeite Leverdalen, Nerskogen – økt beitepotensiale, er det en mulighet?

Landbruket i Rennebu kjennetegnes med små og mellomstore gårder og dyktige bønder. Som resten av landet har strukturendringene vært omfattende i Rennebu. Antall driftsenheter er blitt redusert med 34% i perioden 1997 – 2015. Når det gjelder melkeproduksjon så er antall enheter blitt halvert i samme periode fra 114 hentepunkt til 55 hentepunkt.

I Rennebu ligger brukene fra 200 moh til 650 moh. Produksjonsvilkårene i Rennebu preges av at mange bruk ligger over 400 moh, stor andel leiejord, kort vekstsesong og utfordringer knyttet til klima. 64% av melkebrukene er helt avhengige av å utnytte fôrressursene på setrene. Der utnyttes fulldyrka jord, innmarksbeitene og utmarka. Alle setrene ligger fra 500 moh til 820 moh. Dette gjør at landbruket i fjellområdene har spesielle utfordringer.

Effektiviseringspress og satsing på større bruk medfører bekymring for ytterligere reduksjon av produsentmiljøet med konsekvenser for produksjon, sysselsetting og bosetting.

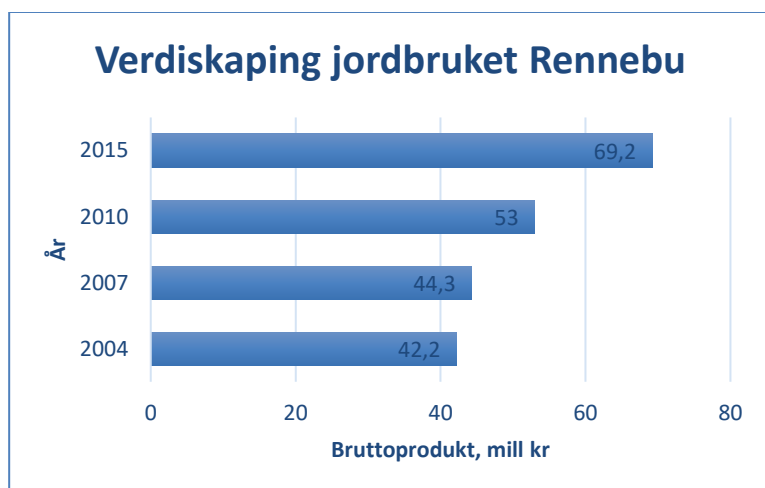
I tillegg til mat produserer jordbruket fellesgoder for samfunnet som kulturlandskapsverdier og spredt bosetting.

3.3 Verdiskaping - tallfesting

NIBIO har utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk 2017. I dette avsnittet er tallene hentet fra denne rapporten. Når verdiskaping i landbruket omtales benyttes bruttoproduktet inkludert tilskudd. Bruttoproductet er lik verdien av produserte varer og tjenester minus vareinnsats. Kapitalslit (avskrivninger) er ikke trukket fra.

Verdiskaping jordbruket

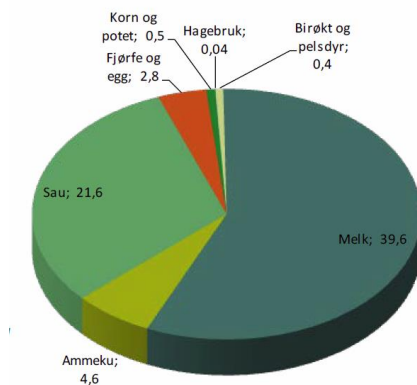
Kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk NIBIO viser at bruttoproduktet i 2015 for jordbruket er beregnet til 69,2 millioner i Rennebu. Dette er en økning med 20 % fra 2010.

Tabellen over viser utvikling av bruttoproduktet i Rennebu fra 2004 fram til 2015. I rapporten fra NIBIO viser det seg at verdiskapingen i Rennebu har økt med 20 %. Noe som er en stor økning sammenlignet med de andre kommunene i Trøndelag.

Bruttoproduktet fra melkeproduksjonen utgjør 40 millioner og bruttoproduktet for sau utgjør 22 mill. Bruttoproduktet fra kjøttproduksjon utgjør 5 mill, 3 mill fra fjørfe og 0,5 mill fra planteproduksjon, jfr tall fra NIBIO.

De største verdiene skapes i melkeproduksjon. Produksjon av kjøtt på storfe og sau er også av svært stor betydning for fjellkommunen Rennebu.

Verdiskaping jordbruk, bruttoprodukt, mill. kr

57% verdiskaping fra melkeproduksjon
30% verdiskaping fra saueproduksjon
6 % verdiskaping fra ammekuproduksjon
7 % verdiskaping fra fjørfe, korn, hagebruk og pelsdyr

Skal en klare å øke verdiskapingen i Rennebu er man nødt til å styrke og videreutvikle den grovforbasert produksjon med hovedfokus på melk og kjøtt.

Verdiskaping i skog og trenæring

I NIBIO sin rapport er tømmerverdien i Rennebu 9,2 mill (bruttoverdi avvirkning for salg). Bruttoproduktet eller verdiskapingen for primærproduksjon i skogbruket er 1,9 mill.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag beregner samfunnsverdien av tømmer. Da benyttes en annen beregningsmodell. Den tar utgangspunkt i hvor mye som er hogd ganget med en pris per m³ på kr 330,-. I 2016 ble det hogd 45.000m³. Førstehåndsverdien av dette tømmeret er kr 14.850.000. Brutto samfunnsverdi beregnes til kr 178.200.000 (ganget med 12, beregningsmodell fra Fylkesmannen).

I dette tallet inngår arbeidsplasser i treindustrien og foredling fram til salgbart produkt. En stor andel av verdien beholdes eller faller tilbake som arbeidsplasser også i Rennebu kommune.

I Rennebu kommune har vi lokale skogsentreprenører, transportører og noe lokal treforedlings-/småindustri. Det er også noen lokale aktører som står for bygging av bl.a. skogsveier, infrastruktur, bruer mm.

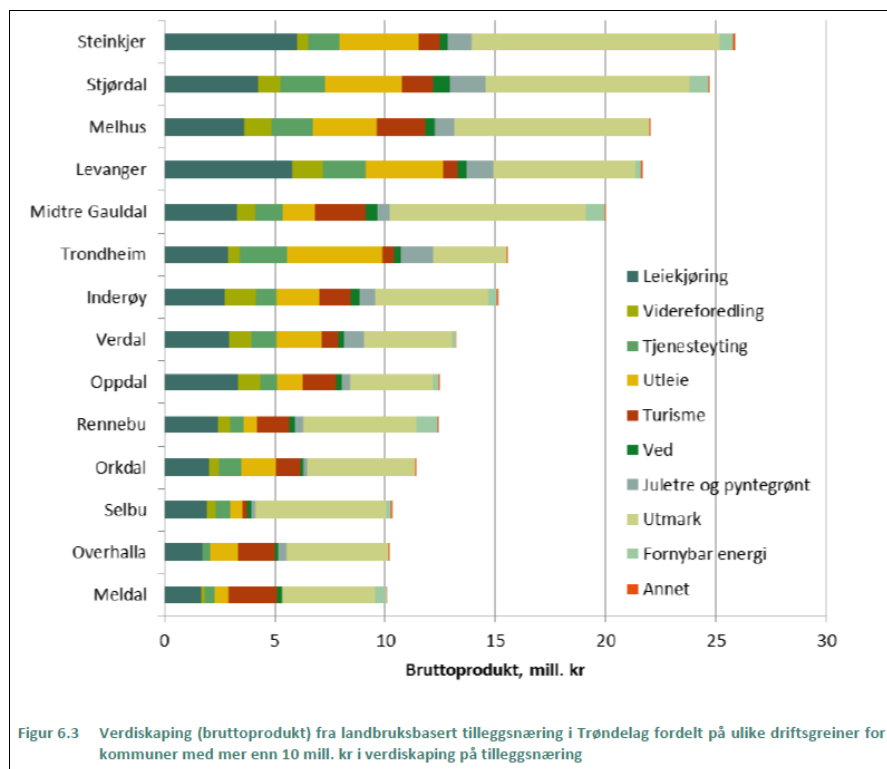
Bedrifter og kompetanse retta inn mot foredling av tre som råstoff er en stor styrke i det grønne skiftet og utvikling av bioøkonomien. Skognæringa kan åpne for nye muligheter i det grønne skiftet. Det å utvikle verdier med utgangspunkt i fornybart råstoff, ved blant annet å øke bruken av tre til bygningsformål og utvikle nye produkt, kan gi nye muligheter for skogkommunen Rennebu.

Verdiskaping i gårdsbasert tilleggsnæring

Datagrunnlaget for tilleggsnæring er mangelfulle sammenlignet med tallene fra jordbruket. Det gjør at det er knyttet noe usikkerhet til beregningene. Verdiskaping fra tilleggsnæring i Rennebu er beregnet til ca 12 millioner med en sysselsettingseffekt på ca 14 årsverk.

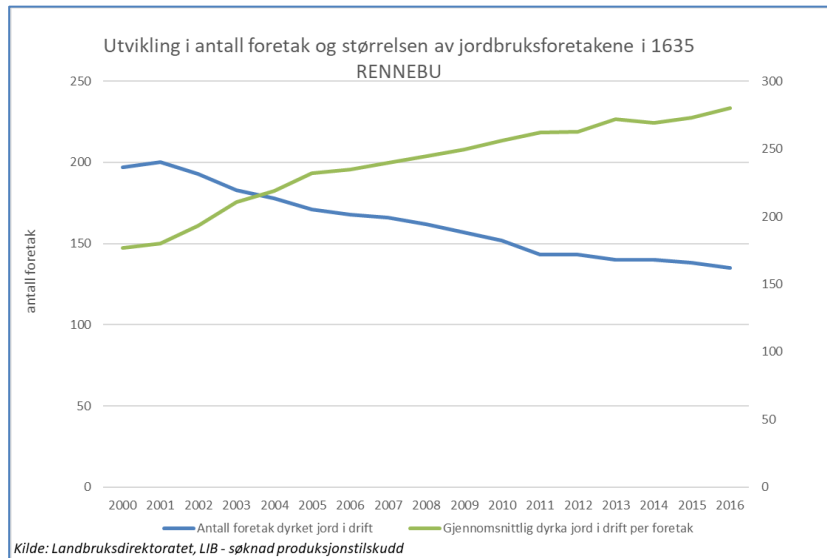
Det er 14 kommuner som i Trøndelag med verdiskaping over 10 millioner.

I Rennebu fordeler dette seg på en stor andel leiekjøring og utmark. Videre er den en del verdiskaping innenfor turisme og fornybar energi.

Status og utviklingstrekk

Utviklinga i Rennebu har gått i retning av færre foretak med økt areal og produksjon.

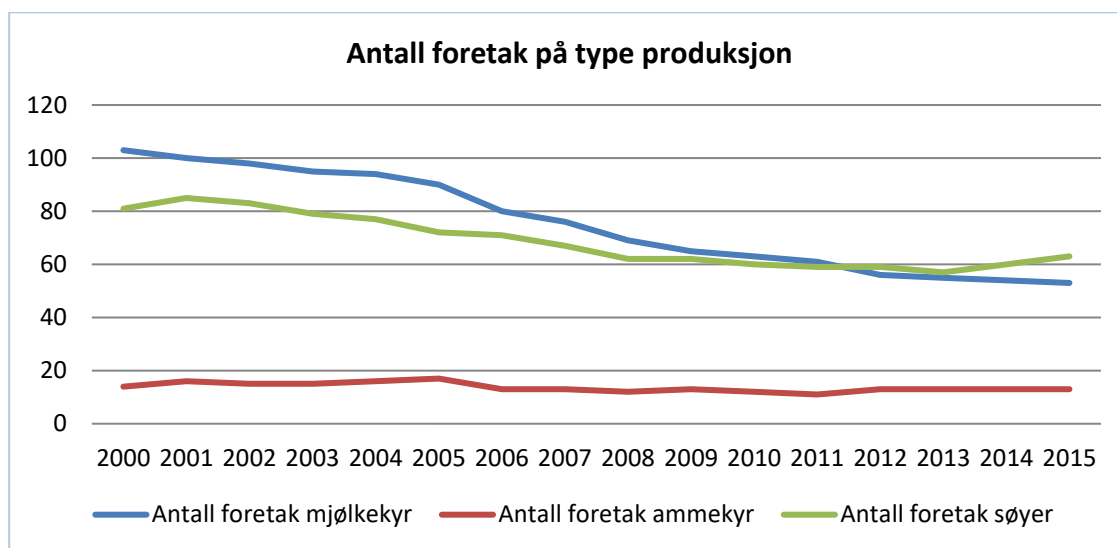
I perioden fra 2000 – 2015 er antallet bønder som mottar produksjonstilskudd redusert fra 197 enheter til 138 enheter. Det vil si en nedgang på ca 4 bruk per år. Samtidig har gjennomsnittsstørrelsen økt fra 177 dekar til 273 dekar (inkl leid areal). Dette er en økning på 54%.

Jordbruksareal i drift

år	Jordbruksareal i drift	Fulldyrka jord	Innmarksbeite
2000	33360	24790	6383
2015	36042	24124	11313

Andel leiejord har fra år 2000 fram til år 2015 økt fra 23% til 38%.

Antall foretak fordelt på type hovedproduksjon

Tabellen viser at antall melkeprodusenter har hatt jevn nedgang siden år 2000. Dette gjelder også sau, men antall produsenter har den siste tiden stabilisert seg. Når det gjelder ammekyr så har den vært ganske stabil.

Pelsdyroppdrett i Rennebu består i dag av to produsenter. Dette er ei næring som har hatt svært stor tilbakegang. I 2000 var det 16 stykker som drev med pelsdyr.

Slaktekyllinger og kalkun er det hhv 2 produsenter av hver i 2015. Fra 2017/2018 vil kalkun reduseres til 0 aktive produsenter.

Type husdyrproduksjon i 2015

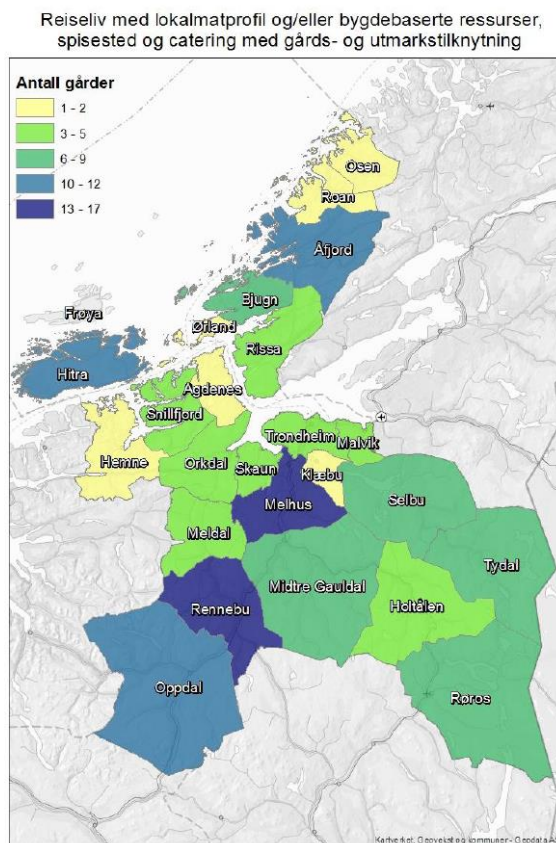
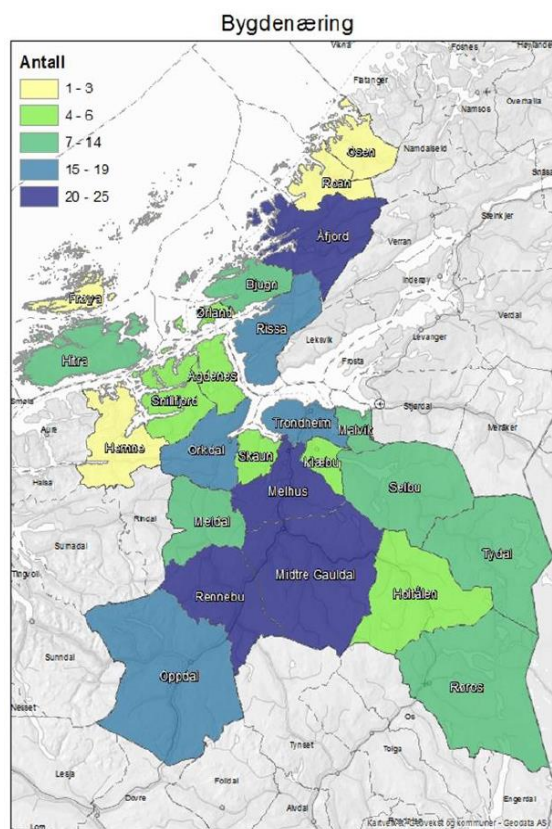
	Antall foretak	Antall dyr
Mjølkekyr	53	1132
Ammekyr	13	225
Mjølkegeiter	1	15
Søyer	63	6576
Slakta lam	64	8544
Purker	0	0
Slaktegris	1	25
Verpehøner	5	42
Slaktekyllinger	2	215590
Slakta ender, kalkuner og gjess	2	41406

Korn

Gjennomsnittlig avling i Rennebu i perioden 2002 til 2015 var 366 kg per dekar. I snitt blir det levert 500 tonn korn (bygg) i Rennebu. Meldal som ligger på topp har en gjennomsnittlig avling på 445 kg per dekar i samme tidsrom. Rennebu er rangert som nr 5 i avling per dekar i Sør-Trøndelag (gj. snittsavling S-Tr 422 kg/per dekar), (*Landbruksdirektoratets kommunetall for kornleveranse innrapp. fra kornkjøperne og kornareal om produksjonstilskudd*).

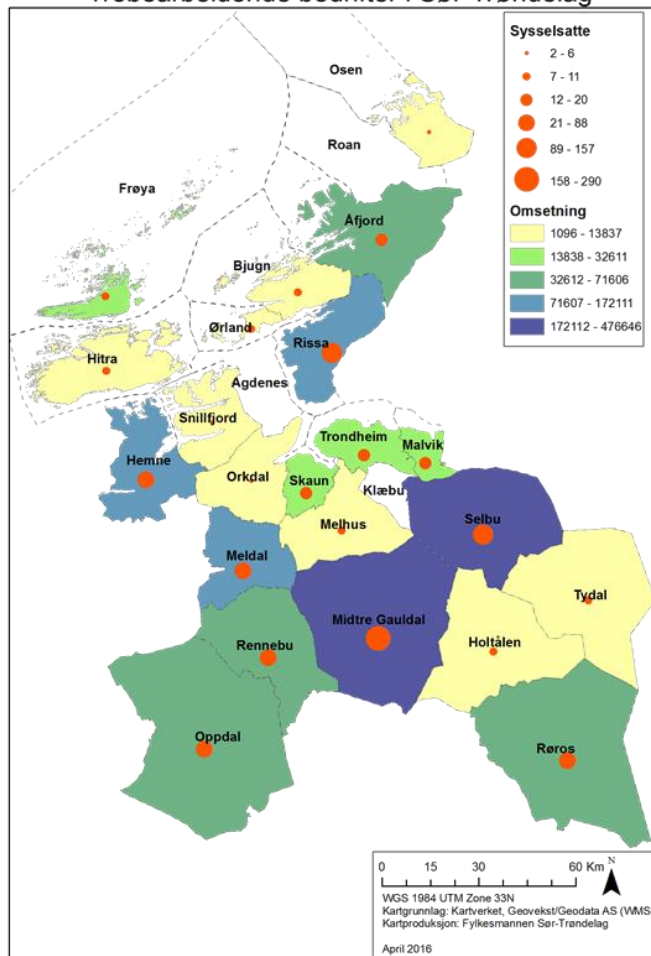
Bygdenæring

Norske bønder har lang tradisjon for mangesysleri. I Norge driver halvparten av norske bønder med en eller annen form for tilleggsnæring. Utleie og maskinkjøring er den største gruppen av tilleggsnæring på gårdsbruk (NILF 2012). Fylkesmannen har satt opp en oversikt over bygdenæring i Sør-Trøndelag. Den viser at i Rennebu er det stor andel som driver med bygdenæring.

En litt nærmere gjennomgang av liste fra fylkesmannen viser at det er registrert bygdenæring hos 22 brukere i Rennebu. For mer detaljer se faktaboks «visste du at» i pkt 9 bygdenæring.

Trebearbeidende bedrifter i Sør-Trøndelag

Det er gjennomført kartlegging av trebearbeidende bedrifter i Sør Trøndelag (2017).

Det er mange bedrifter som har tre som utgangspunkt for sin virksomhet. Dette kan være små og store sagbruk, høvlerier, laftebedrifter, snekkerier, produsenter av dører og vinduer, og entreprenører.

For å få til utvikling i mange av disse bedriftene konkluderer rapporten med at man må se på ordninger slik som

- «Markedsfører til leie»
- «Designer til leie»
- «Teknisk kyndig til leie»
- «Økonomisjef til leie»

Rennebu er en viktig landbrukskommune i fylket. Både når det gjelder jordbruksareal, melkemengde, lammekjøtt, seterdrift, bygdenæring, kulturlandskap og skogbruk.

4.0 Hovedsatsingsområder

4.1 Melkeproduksjon

Mål

Øke dagens melkemengde med fokus på utnyttelse av utmarka, sambeite og setring

Melkeproduksjon utgjør 57% av verdiskapingen i Rennebu. Ei stor utfordring for melkeprodusentene er løsdriftskravet, rekruttering og bruksstørrelse. Dagens drift er avhengig av utnyttelse av fôrressursene på setrene.

Viktige forutsetninger

- Opprettholde det aktive produksjonsmiljøet
- Framsnakking av alle bruk
- Fokuserer på økt utnyttelse av beiting i utmark og utnyttelse av innmarksbeite
- Motivere/ stimulere til fortsatt drift på setrene. Jobbe målretta mot tiltak som retter seg direkte mot bruk og vedlikehold av setra
- Tilskudd til kvotekjøp
- Tilskudd til nydyrking
- Kompetanseheving/kurs/agronomi
- Motivere til salg /generasjonsskifte

Visste du at;

- Antall melkeprodusenter er redusert fra 105 produsenter i 2000 til 53 produsenter i 2016
- Melkeproduksjon på det enkelte bruk har i samme periode økt fra 78.000 liter til 160.000 liter
- Den totalt produserte melkemengden er ganske stabil på 8.500.000 liter
- Det er 5 fellessetre i drift med 17 medlemmer
- Det er 17 enkeltsetre i drift, tre av disse driver med videreførdling
- 64% av melkeprodusentene i Rennebu driver aktiv setring og er avhengig av å hente fôret fra setra.
- I Sør-Trøndelag er det 110 aktive setrer. I Rennebu er det 22 aktive setrer. Det betyr at Rennebu sin andel er 20%.
- Melkebonden har i snitt 21,4 melkekyr
- Det er 10 roboter i Rennebu
- Det er 67 % som må gjøre om fjøset til løsdrift innen 2034
- I perioden 2006 – 2017 er det blitt gjennomført 18 bruksutbygginger innenfor melkeproduksjon

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Beholde kvotene i kommunen	Påvirkning og opplysning ut til brukerne slik at kvotene beholdes i kommunen	Produsentlag/Rennebu kommune
Løsdriftskravet	Motivere flere til utbygging Informasjonsskvelder/studieturer	Faglag/ Rennebu kommune
Agronomi	Kompetansehevende kurs	Faglag/NLR/ Rennebu kommune

4.2 Saueproduksjon

Mål

Arbeide for at antall sauebruk fortsatt øker

Rennebu kommune er den nest største sauekommunen i Trøndelag. Saueholdet utnytter de unike beiteressursene som finnes i kommunen. Det er muligheter for å kunne øke matproduksjon ved økt bruk av utmarka. Utfordringer her er rovdyrproblematikk, gjerding og nedbygging av beiteområder.

Viktige forutsetninger

- Alle gjerder skal vedlikeholdes
- Redusere gjerdekonflikter
- Fortsatt deltakelse i regionalt skadefellingslag
- Drift av Rennebu radiobjellelag
- Legge til rette for fortsatt økt beitebruk
- Fokuserer på sambeite ku/sau
- Kurs og fagmøter

Visste du at;

- Alle lammeprodusenter er tilknyttet et beitelag
- Det er 7 beitelag
- Det ble i 2003 sluppet 7222 sauer og 11651 lam på utmarkbeite.
- Det ble i 2016 sluppet 6753 sauer og 11010 lam
- Antall lammeprodusenter er redusert fra 81 lammeprodusenter i 2000 til 63 i 2016
- Sauebonden har i snitt 104 sauer
- Det er årlige store tap av sau på utmark. I 2016 ble totaltapet på 6,6%. Tap av lam ble på 8,6%
- Årlig er det tap av sau som skyldes jerv, ørn, gaupe og ulv. Et og annet året er det også bjørn
- I perioden 2006 – 2017 er det blitt gjennomført 18 bruksutbygginger innenfor lammeproduksjon

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Gjerder	Kartlegge gjerdesituasjonen/problemområder	Beitelagene/Rennebu sau og geit/ Rennebu kommune
Løshunder	Informasjonstiltak i Rennebunytt/Opdalingen/ Rennebu.com/ Nerskogen.net	Rennebu sau og geit/ Rennebu kommune

4.3 Kjøttproduksjon, storfe

Mål

Produsere mer kjøtt ved bruk av utmarksressurser

I hovedsak skjer kjøttproduksjon hos melkeprodusenter. Det er noen få enkeltstående ammekufjøs.

Visste du at;

- Det er 13 foretak som har ammekyr
- Ammekuprodusenten har i snitt 17 ammekyr
- I 2015 var det registrert 225 ammekyr
- I perioden 2006 – 2017 er det blitt gjennomført 3 bruksutbygginger innenfor ammeku

Viktige forutsetninger

- Inngjerding av gammel kulturmark
- Motivasjon til å slippe storfe i utmark
- Stimulere til nettverk for kjøttprodusentene

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Gjerding	Kartlegge problemområder	Grunneier/faglag/ Rennebu kommune
Nettverk	Stimulere til deltakelse i nettverk for kjøttprodusentene	Grunneier/faglag/Rennebu kommune

4.4 Rekruttering

Mål

Styrke rekrutteringen til landbruket

Rekruttering av nye gårdbrukere er viktig og det må rettes fokus mot disse.

Nye gårdbrukere står ovenfor mange beslutninger.

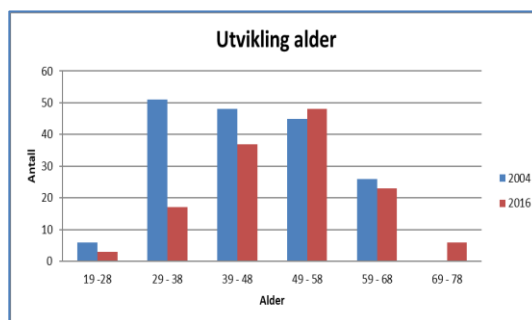
De har behov for faglig kompetanse, informasjon om tilskuddsordninger og kontakt med veiledningsapparatet.

Viktige forutsetninger

- Årlig møte med nye brukere
- Nye brukere blir tatt opp som medlemmer i det beitelaget de tilhører.
- Utvikle nettverket Bonde så klart
 - Tilskudd til drift av nettverket
 - Kurs og fagmøter
 - Sosiale happenings
- Generasjonsskifte
 - Generasjonsskiftekurs

Visste du at;

- Gjennomsnittsalderen på Rennebubonden var 50,5 år i 2016
- I løpet av en 10 årsperiode må man regne med at minst 30 vil avslutte sin karriere på grunn av alder
- Flere brukere driver etter at de har nådd pensjonistalder
- Et godt kunnskapsmiljø trigger unge til å etablere seg og satse
- Det er viktig med åpen dialog i forbindelse med generasjonsskifte

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Drift av nettverket bonde så klart	Søke tilskudd fra ulike ordninger. Få til samarbeid med faglagene for å få inn rekruttering som tema og se på muligheter for finansiering	Faglagene/Bonde så klart/Rennebu kommune Fylkeskommunen/fylkesmannen
Rekruttering	Få til samarbeid med grunnskolen med gårdsbesøk Få inn gårdsbruk som ei bedrift i arbeidslivstrening	Faglagene/Bonde så klart/kommunen
Rekruttering	Gjennomføre landbruksspillet i 9. kl	Bondelaget

4.5 Skogbruk

Mål

Opprettholde engasjementet hos skogeierne
Arbeide for fagmessig god avvirkning
Økt fokus på foryngelse

Skogbruket i Rennebu har hatt økende avvirkning de siste årene.

Det har i løpet av de siste årene blitt bygd nye skogsveier og lunneplasser. Gamle skogsveier tilfredsstiller ikke dagens krav, det er derfor behov for oppgradering av disse.

Viktige forutsetninger

- Fortsatt deltakelse i LENSEA
- Sørge for god foryngelse/ungskogpleie
- Fortsette forbedring av skogsbilvei-, nett/infrastruktur
- Ta skogbruksplanene i bruk
- Dialog og kontakt med nye og utenbygdsboende skogeiere
- Oppstartspakke nye skogeiere
- Stimulere til aktivt skogbruk
- Nyplantning/ungskogpleie
- Økt lokal videreforedling tre
- Bioenergi – gårdsvarmeanlegg, ved
- Fortsette samt se på muligheten for å utvikle det tverrfaglige samarbeidet med flyktningetjenesten - integrering og verdiskaping

Visste du at;

- I 2016 ble det utarbeidet 204 nye skogbruksplaner i Rennebu.
- Over 100 skogbrukere var på praktisk kurs for bruk av skogbruksplan
- Produktivt skogareal er 177 379 dekar
- Registrert areal med nøkkelbiotoper er 3549 dekar
- Det står 1 825 666 m³ skog i Rennebu
- Det har vært avvirkningsrekorder de siste tre årene med en topp i 2016 med 45298 m³
- Årlig tilvekst 58 482 m³
- Det er registrert 47 ansatte i 7 trebearbeidende bedrifter (2014)
- Total omsetning for disse trebearbeidende bedriftene var 67,5mill (2014)

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Foryngelse av hogstfelt	Oppsøkende veiledning	Skogeieren selv, skogeierlaget, Lensea og Rennebu kommune
God infrastruktur	Pådriver, hjelp til i søknadsprosessen	Skogeieren selv, skogeierlaget, Lensea og Rennebu kommune
Informasjon om skogbruket	Presse, fagdager, befaring sammen med turlag	Skogeierlag, tømmerkjøpere, sertifiseringsorganisasjon, Rennebu kommune
Samarbeid med skolen	Arrangere årlige skogdager i samarbeid med skolen	Skogeierlaget/Rennebu skole
Kompetanse	Gjennomføre min 2 årlige lokale skogdager vår/høst	Skogeierlaget
Motivere skogeiere	Opprettholde kontakt med aktive skogeier	Skogeierlaget
Rekruttering	Gjennomføre mentorkurs for nye skogeiere/ikke aktive skogeiere	Skogeierlaget

4.6 Bygdenæring

Mål

Legge til rette og styrke den positive utviklingen av bygdenæring i Rennebu

Bygdenæring tar utgangspunkt i gårdens ressurser. Det finnes mange ulike landbruksrelaterte næringer. Det har vært en positiv utvikling innen lokal mat de siste årene.

Fjellbygdene har gode forutsetninger for å kunne produsere mat med særpreg. Det er potensiale for å levere naturbaserte opplevelser.

Viktige forutsetninger

- Markedsføre Orkla positivt
- Laks og fiske i kombinasjon med turisme for hele familien
- Økt videreforedling av kjøtt, melk, tømmer og treforedling
- Stimulere til dyrking av grønnsaker på fjellet
- Være stolt av egne ressurser og kvaliteter
Bli kjent med egne ressurser
- Stimulere til utvikling av bygdeturisme innenfor de jaktbare artene.

Visste du at;

I Rennebu er det 22 som driver med bygdenæring

- 5 stk er opplevelsesbasert
- 5 stk er laksefiske
- 4 stk er overnatting
- 6 stk er lokalmat/drikke
- 2 stk er inn på tunet

Av disse er det

- 3 brukere som driver med videreforedling på setra
- Ett ysteri - Grindal ysteri
- Ett bakeri - Kroken bakeri
- Ett bryggeri - Rodebak Farmhouse Brewery
- Det er etablert et nettverk for de som driver med kultur og naturbasert reiseliv (Reisen til fjellet)

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Mattilsynet Tolkning av regelverket	Dialog med mattilsynet	Grunneier/Rennebu kommune
Er forretningsideen liv laga?	Dialog og rådgivning, legge til rette for etablerere	Grunneier/Nasjonalparken Næringshage/ Rennebu kommune
Møteplasser	Legge til rette for møteplasser og nettverk	Rennebu kommune/ Nasjonalparken Næringshage
Ta ut en merverdi på eiendommen basert på utmarka	Økt salg av de jaktbare artene Rekruttering av jegere	Grunneiere, grunneierlag

4.7 Utmarksressursene

Mål

- Unngå nedbygging av utmarksområdene
- Skape en bærekraftig balanse mellom samfunnsnyttig utbygging og primærnæringsenes utnyttelse av utmarksområdene

Salg av tomter og tjenester til fritidseiendomsmarkedet er en viktig næringsressurs.

I samfunnsdelen står det at;

«Rennebu skal framstå som en attraktiv hyttekommune
Hyttenæringen skal videreutvikles som en næringsressurs for lokalsamfunnet. Utbyggingen må foregå i balanse med primærnæringsenes utnyttelse av utmarksområdene»

Det ble i 2014 utarbeidet beiteplan. Beiteplanen er et resultat av en utvikling som viser større press på utmarka og den tradisjonelle bruken av den.

I utmarksområdene finnes en kompleks sammensetning av kryssende interesser. Blant annet er utmarksområdene levestedet til det meste av landets biologiske mangfold. Utmarksområdene er også en ressurs for friluftsinteresser, reiseliv, landbruk, reindrift, skogbruk, jakt og fiske.

Et samfunn i vekst er stadig avhengig av nye områder til utbygging av veier, boliger, fritidshus, masseuttak ol.

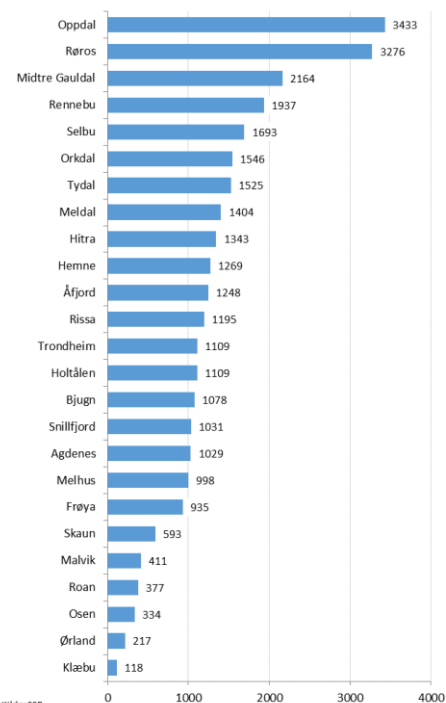
Viktige forutsetninger

- Beitekartet skal utnyttes som viktig kunnskapsbase i plansaker.
- I alle plansaker skal en hensynta reindrifta, landbruket og biologisk mangfold
- Å utvikle hyttenæringa der man samtidig løfter beitebruk og biologisk mangfold
- Hyttemanifest
- Bærekraftig forvaltning av hjortevilt

Visste du at;

- I år 2000 var 1434 fritidsboliger
- I år 2016 er det 1937 fritidsboliger
- Rennebu er den fjerde største hyttekommunen i Sør-Trøndelag
- Det er 1949 regulerte tomter. 939 av disse tomtene er ikke bebygd (03.10.2013)
- På Nerskogen er det fortsatt 350 ledige tomter (03.10.2013)

Antall fritidsboliger i Sør-Trøndelag kommunevis i 2016

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Når er utbygginga i balanse med primærnæringenes utnyttelse av utmarksområdene?	Lage en utviklingsplan for hytter der man hensyntar rein, landbruk og miljø Hva er mulig å få til?	Grunneier /planutvalg/kommunestyret/ Fylkesmannen
Gjerding	Informasjon i Rennebunytt/hjemmesiden til Rennebu kommune	Faglaga/ Rennebu kommune
Regulering av nye områder Både i Kommuneplanens arealdel og reguleringsplan	I nye områder skal naturmangfoldloven og beiteressursene utredes Unngå nedbygging av dyrka mark, jfr Nasjonal jordvernstrategi	Tiltakshaver/ planleggere/ Rennebu kommune

Nerskogen

4.8 Aktivt landbruk

Mål

Legge til rette for et attraktivt landbruk

Viktige forutsetninger

- Opprettholde ressursene på landbrukskontoret
- Opprettholdelse av landbruksvikar
- Beiting i utmark – utnytt beitene bedre
- Gjerding/gjerdeplikt
- Oppfordre de som har ledige innmarksbeite areal til å leie ut til aktive bruk
- Tilskudd til nydyrking
- Tilskudd til grøfting
- Veterinærvakt – driftstilskudd
- Det må bli enklere å dele fra tilleggsjord
- Bedre arrondering – bedre samarbeid – unngå kryss og tvers kjøring
- God agronomi
- Legge til rette for kurs og fagmøter
- Klimaendring kan føre til produksjonsøkning og nye produksjoner
- Viktig med samarbeid mellom landbruk, hytter og reindrift
- Satse på alle bruk
- Ta i bruk lokale ressurser
- Mangesysleri kan gi et heltidsbruk

Visste du at;

- Det er bonden og bondefamilien som er den viktigste ressursen på gården og det er der utviklingsmulighetene ligger
- Grovfor er bærebjelken i husdyrproduksjonen i Rennebu
- For mange bønder i Rennebu er den største utfordringen tilgang på nok areal.
- Landbruket har avgjørende betydning for kulturlandskapet. I dag har Rennebu kommune et levende kulturlandskap med stor aktivitet.
- Seterdrifta er svært viktig for opprettholdelse av kulturlandskapet

Hovedutfordringer	Forslag til tiltak	Ansvarlig/finansiering
Positiv markedsføring av landbruket	Fokus på landbruk i media og Rennebu.com. Synliggjøre verdiskapingen i landbruket Synliggjøre samfunnsoppgaven landbruket har	Faglag/ Rennebu kommune
Fortsatt bruksutbygging	Jobbe for å øke investeringstilskudd til bruksutbygging i Fjellandbruket.	Faglag / Rennebu kommune
Gjerding	Informasjonstiltak/gjerdeplan Gjerding og gjerdeplikt	Rennebu sau og geit / Rennebu kommune
Samkjøring faglag/Nortura/Tine	Gjennomføre 1 møte per år der alle faglag blir invitert og ser på felles satsinger for kommende år. Møte bør avholdes før påske	Rennebu kommune i samarbeid med faglagene

5.0 Sluttord

Landbruket er ei grønn næring som er i konstant endring der effektivitet har vært nøkkelordet. Kravet til effektivitet og fokus på store bruk har medført store endringer i Rennebulandbruket. Tross store strukturendringer er det fortsatt godt produksjonsmiljø både innenfor melke- og saueproduksjon. Eiendomsstrukturen i Rennebu er ikke tilpasset store enheter. Mer og mer av matproduksjonen baseres på leiejord. Noe som for mange er utfordrende i forhold til sikkerhet i forbindelse med bruksutbygging, men også i forhold til driftskostnader som er knyttet opp i mot transport.

Skal man øke matproduksjonen i Rennebu er man helt avhengig av at man fortsatt har stabil melkeproduksjon. Andel av verdiskapingen som kommer fra melk er 57%. Strukturutviklingen går i retning av stadig større og færre melkeproduksjonsbruk, samtidig som antall årsverk i melkeproduksjon reduseres. Husdyrholdet står sterkt i Rennebu og det er derfor viktig at man løfter fokuset på utnyttelse av dyrka jord, innmarksbeite og beiting i utmark. 64% av alle melkeprodusentene er avhengig av å utnytte forressursene på setra. Beiting bidrar både til matproduksjon og åpent og artsrikt kulturlandskap.

Statistikk viser at bondestanden i Rennebu blir eldre og det er flere brukere som er over pensjonistalder. Eierskifte og rekruttering bør derfor være et hovedfokusområdet.

Skal en fortsatt ha ei oppegående næring med produksjonsmiljø innenfor jordbruk/skogbruk er det viktig at det satses. Det er viktig at grunneierne satser. Det er like viktig at fylkesnivå og Innovasjon Norge er med å løfter fram fjellandbruket. En ser med bekymring på at mange av de andre fjellkommunene i Trøndelag sliter med få produsenter. Skal en ha ei oppegående næring må man ha både produksjonsmiljø og nettverk.

Skogbruket i Rennebu har hatt rekordavvirkning de siste årene. Det har også vært en del produktutvikling innenfor trebasert næring. I prinsippet kan trevirke brukes som utgangspunkt for en lang rekke produkt som i dag er laget med olje som råstoff. Her skjer det ei voldsom utvikling som Rennebu er med på.

Rennebu kommune har utfordringer som er både unike og krevende på nasjonalt nivå;

1. Matproduksjon skjer på fjellet
2. Rennebu er en av den mest landbruksavhengige kommunene i Norge

Nasjonale målsettinger er å øke matproduksjon med landbruksdrift over hele landet. Satsingen på fjellandbruket har vist seg å være et godt bidrag til utvikling, generasjonsskifte og rekruttering i landbruket.

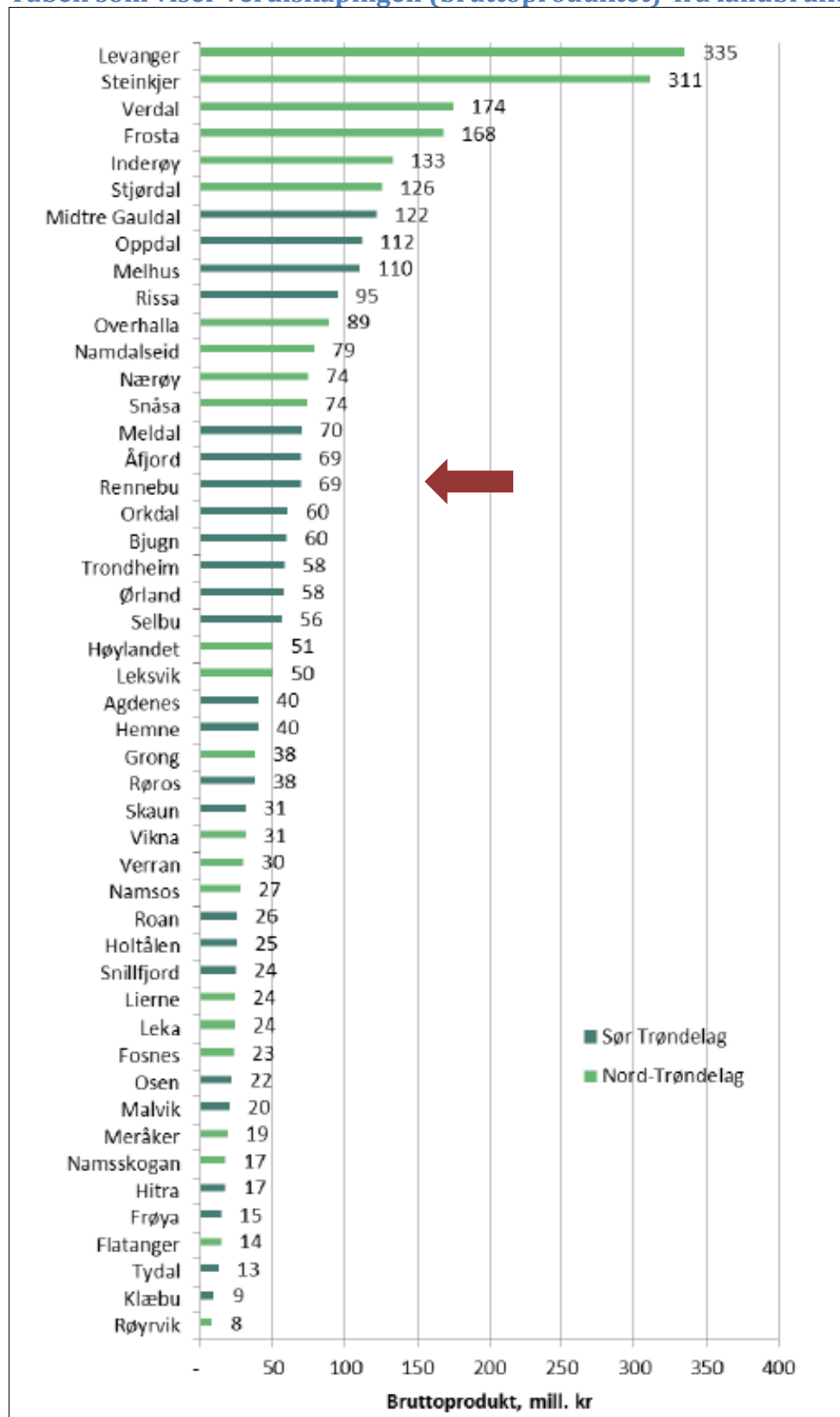
Nasjonalt er det tatt fram et nytt mulighetsområde, der det kan tilrettelegges for å ivareta distriktsprofil i de landbrukspolitiske virkemidlene. Dette gir muligheter til å jevne ut driftsulemper knyttet til geografiske forskjeller og til å sikre at matproduksjon kan økes.

Rennebu kommune er av den oppfatning at det er viktig at fylkesnivå tar grep og kanaliserer mer ressurser til fjellandbruket. Det forventes at fylkesnivå søker å få til en distriktsprofil i de landbrukspolitiske virkemidlene for å jevne ut driftsulemper knyttet til geografiske forskjeller for å sikre matproduksjon.

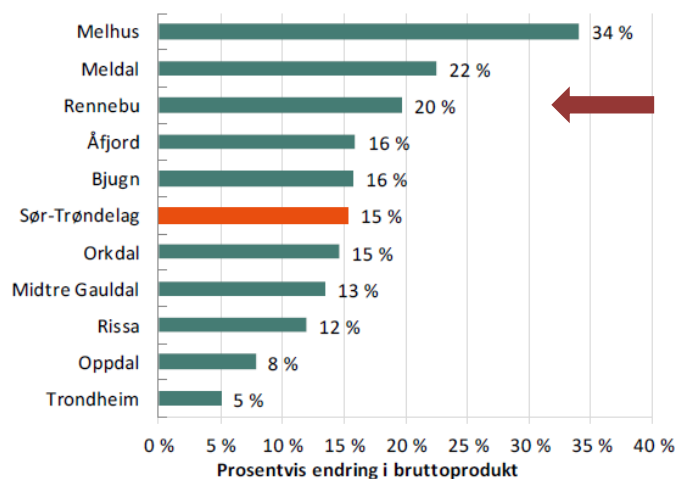
Vedlegg

Statistikk NIBIO rapport nr 154 2017 (kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk)

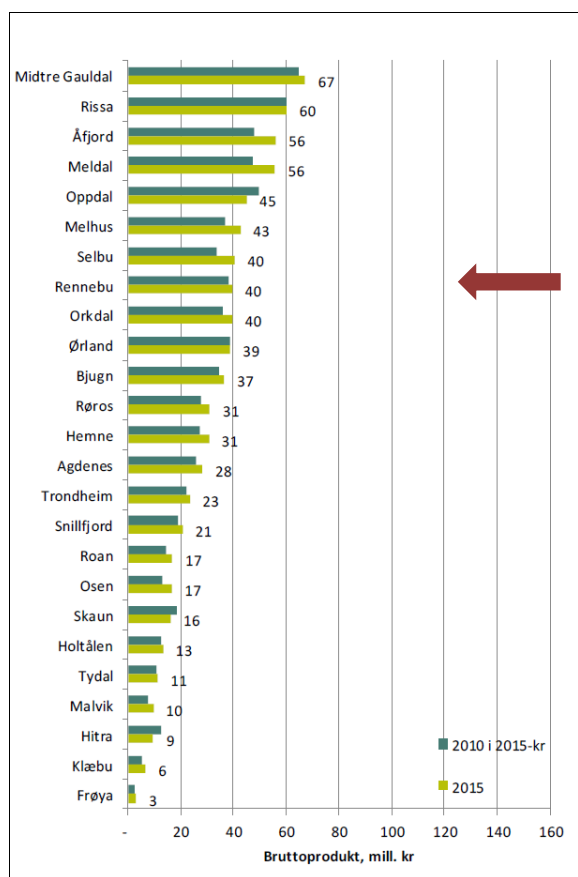
Tabell som viser verdiskapingen (bruttoproduktet) fra landbruket 2015

Tabell som viser prosentvis endring i verdiskaping fra 2010 – 2015

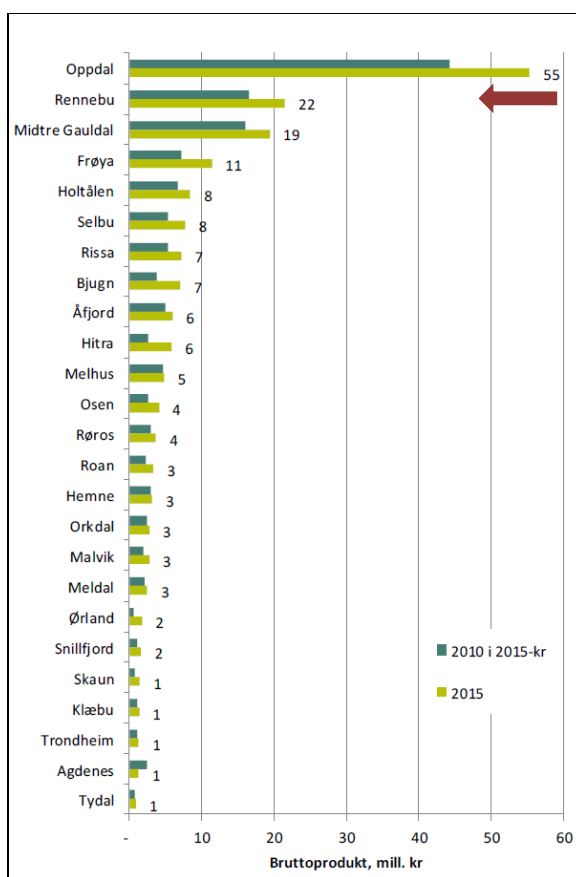

Verdiskaping fra melkeproduksjon i ST

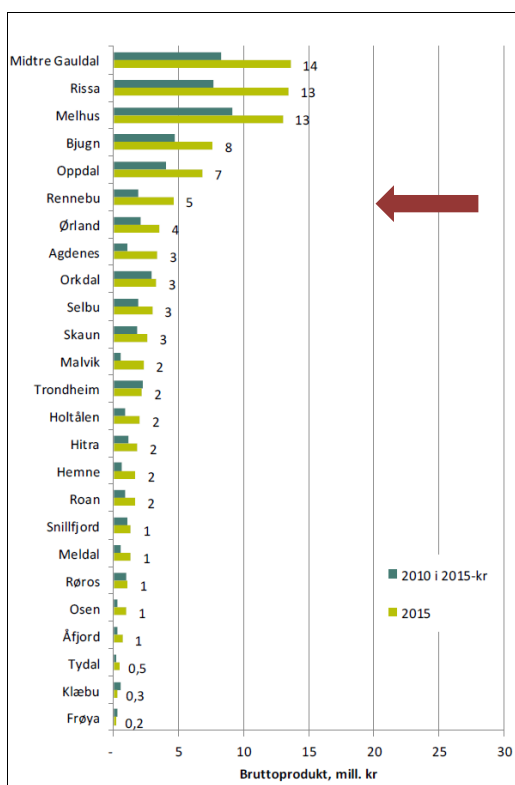
Figur verdiskaping melkeproduksjonen, 2010 tall (i 2015 kr)

Verdiskaping fra saueproduksjon i ST

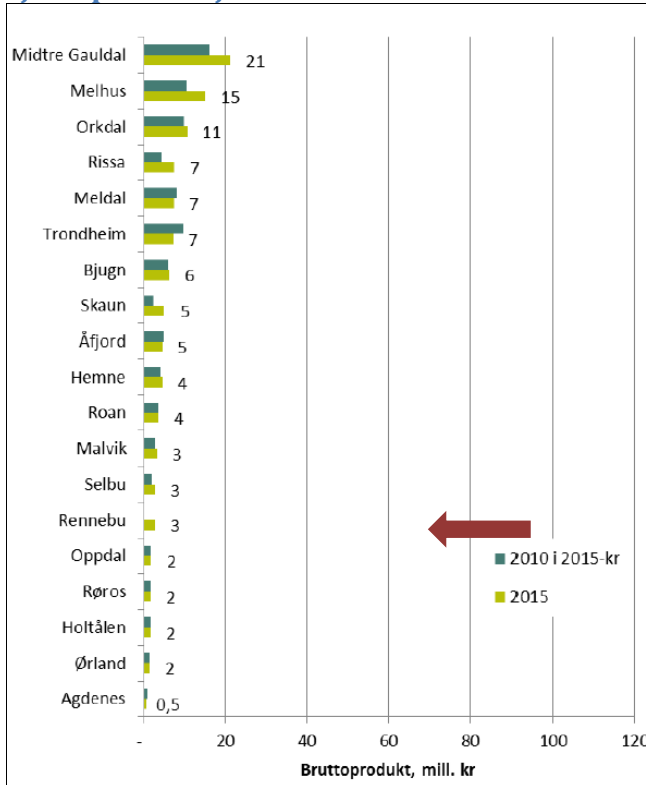
Figur verdiskaping sauehold, 2010 tall (i 2015 kr)

Verdiskaping fra ammekuproduksjon

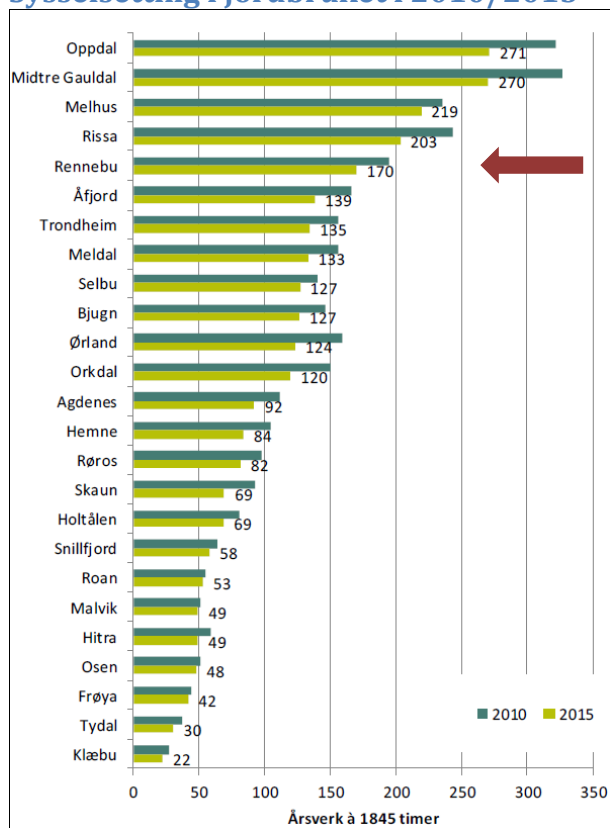
Figur verdiskaping ammeku, 2010 tall (i 2015 kr)

Verdiskaping fra svinehold, egg og fjørfeproduksjon

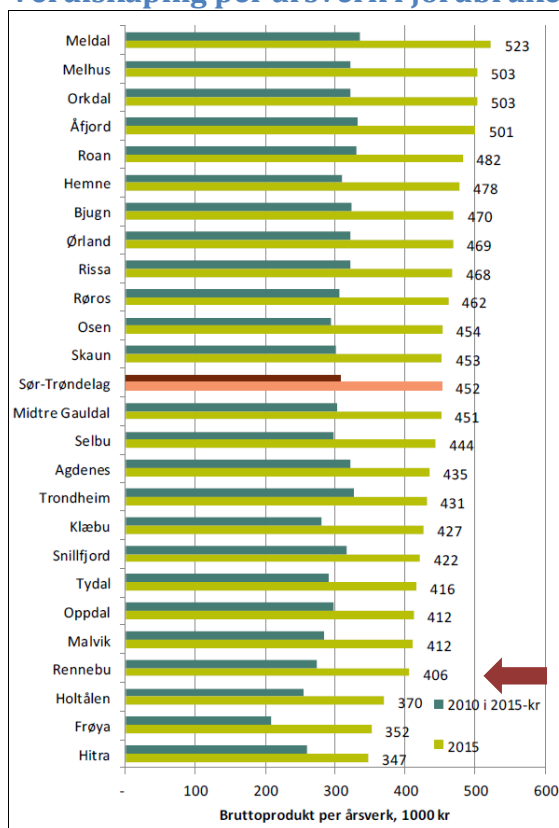

Figur verdiskaping svinehold, egg og fjørfeprod, 2010 tall (i 2015 kr)

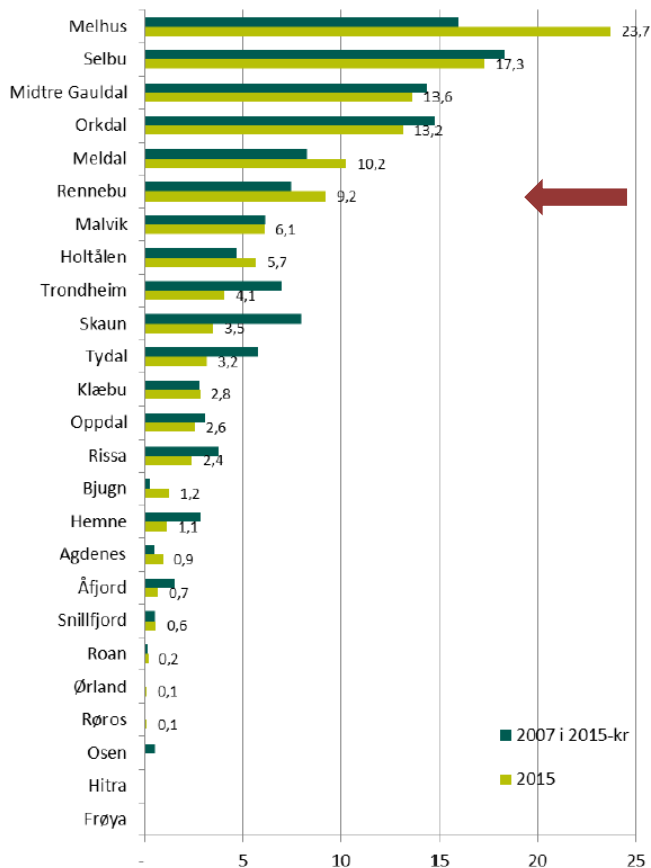
Sysseletting i jordbruket i 2010/2015

Verdiskaping per årsverk i jordbruket

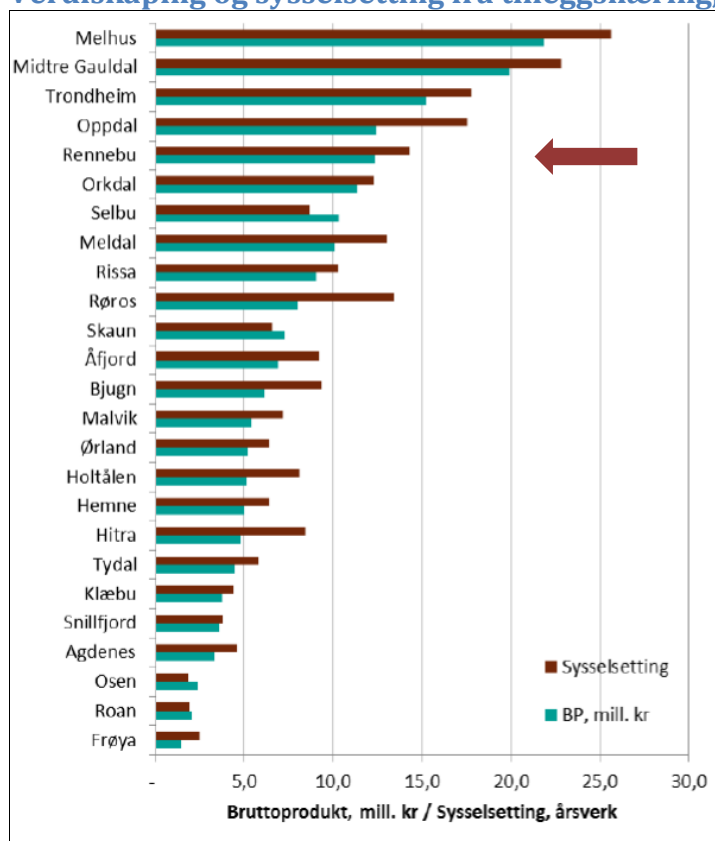

Tømmerverdi i mill per kommune

Figur 5.3 Bruttoverdi av virkning for salg i mill. kr, Sør-Trøndelag

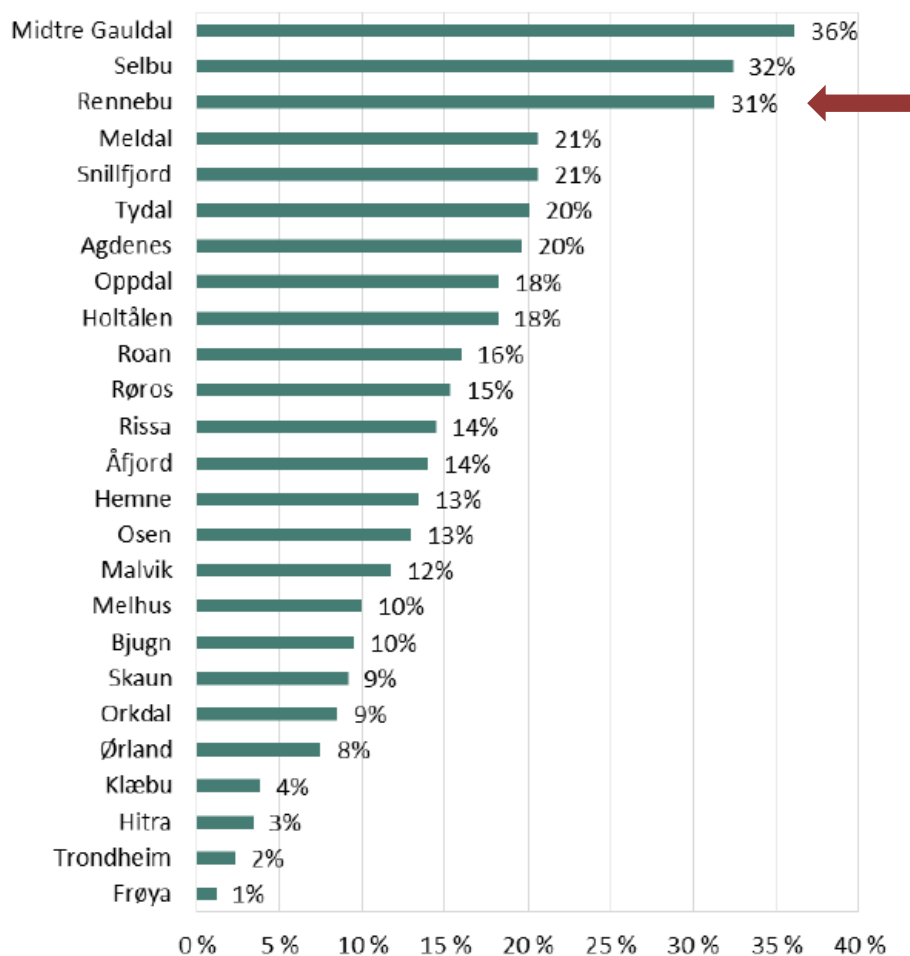
Verdiskaping og sysselsetting fra tilleggsnæring, 2015

Sysselsettingsvirkninger i landbruket

	Jordbruksrelatert			Sum	Skogbruksrelatert			Sum	Sum syssel-satte land-bruks-relatert	Andel sum land-bruks-relatert av alle
	Primær-ledd	Rela-tert indu-stri	Gene-relle ring-virk-ninger		Primær-ledd	Rela-tert indu-stri	Gene-relle ring-virkning-er			
Rennebu	178	13	100	291	20	16	16	52	342	31,3 %

Andel av sysselsatte i all landbruksbasert virksomhet i prosent av totalt sysselsatt i kommunen

Figur 7.1 Andel av sysselsatte i all landbruksbasert virksomhet i prosent av totalt sysselsatte i kommunen, Sør-Trøndelag